

«بازی خوب» يك هنر است

كاميون پلاستيكي‌اش را كه با يك نخ نازك بسته شده بود، پشت سر خود مي‌كشيد تا لبه باغچه. خواهر 4 ساله‌اش كه به صورت زيبايي حالت عصباني به خود گرفته بود...

جام جم آنلاين: كاميون پلاستيكي‌اش را كه با يك نخ نازك بسته شده بود، پشت سر خود مي‌كشيد تا لبه باغچه. خواهر 4 ساله‌اش كه به صورت زيبايي حالت عصباني به خود گرفته بود، داشت عروسك كوچكش را دعوا مي‌كرد #171; و اسه چي لباسات رو كثيف كردي؟ درست مثل شب گذشته كه مامان او را دعوا کرده بود. كاميون همچنان روي دست‌اندازهاي كف حياط مي‌رفت.

مادر كه چادرش را به كمر بسته بود، تشت لباس‌هاي شسته را برداشت و برد تا روي طناب پهن كند. حالا دخترك صورت عروسكش را زير شير آب گرفته بود. كاميون هم به لبه باغچه رسيد تا بار شن و خاكش را خالي كند. پسريچه مي‌خواست با آن چند كپه خاك، خانه كه نه بلكه يك قصر بسازد. مادر آخرين لباس را هم زير نور آفتاب روي طناب پهن كرد... چند كپه خاك، يك عروسك خيس و نسيمي كه لباس‌ها را به رقص درآورده بود...

آنها تا ظهر، غرق روياهي‌شان بودند؛ روياهيي كه قرار بود در آينده‌اي نه‌چندان دور درست به اندازه يك چشم به هم‌زدن، شكل عملي به خود بگيرد.

بازي بس نيست!

حالا ديگر آن مادر مهربان، مادر بزرگ شده است و پسر كوچولو هم باباي خانه. دختر هم از صبح تا غروب سر كار مي‌رفت و نيمه‌جان به خانه مي‌آمد، حالا همان دختر بچه ديروز به محض اين‌كه صداي بچه خودش را هنگام بازي مي‌شنود، سرش داد مي‌زند: #171; آروم، خسته‌ام، چه وقته بازيه، بسه... »؛ غافل از اين‌كه زيباترين خاطرات خودش در روزگاري نه‌چندان دور، به بازي‌هاي هفت‌سنگ، خط‌بازي، گرگم به هوا، طناب‌بازي، كلاه‌بازي، شاه و وزير، كلاغ‌پر، خاله‌بازي و... مي‌رسد.

نمي‌دانيم يا فراموش کرده‌ايم كه كار، روابط اجتماعي كنوني و در يك كلام آداب زندگي ما، برگرفته از همان بازي‌هاي گذشته است كه هنوز هم با حسرت از آن دوره ياد مي‌كنيم. در همان بازي دزد و پليس بود كه آموختيم كار بد مجازات دارد؛ در گرگم به هوا بود كه ياد گرفتيم كه اگر سوختيم، تن به قانون دهيم و دختران نيز در خاله‌بازي‌هايشان آموزش ديده‌اند كه زندگي يك دادوستد واقعي است. علاوه بر اين مسائل، كارشناسان امور تربيتي كاركردهاي متنوعي براي بازي برشمرده‌اند كه هر کدام در فرآيند اجتماعي شدن كودك، نقش و اهميت ويژه‌اي دارد. در اين بازي‌ها، چابكي، عكس‌العمل سريع، سرگرمي و نشاط، افزايش تمرکز، دقت و هماهنگي عصبي عضلاني نهفته است.

بازي يعني لذت!

بازي يك هنر است با ابعاد بسيار زياد؛ گرچه به ظاهر ساده به نظر مي‌آيد، اما دانشمندان و محققان بسياري درباره آن تحقيق و پژوهش کرده‌اند، با اين همه تا به حال هيچ كارشناسي يك تعريف جامع از آن ارائه نداده است. بايد گفت آنچه در بطن بازي نهفته است، اصل #171; لذت » است.

كارل بوملر اصل لذت را به عنوان ملاك تعريف بازي قبول دارد. او اصل لذت را در برابر اصل واقعيت قرار مي‌دهد. به اين معني كه كودك در ابتداي مسير، تحول خود از اصل لذت پيروي مي‌كند و بعدها از اصل واقعيت تبعيت مي‌كند، بدون آن‌كه اصل لذت كاملا از بين برود.

البته اين لذت به ميزان قدرت خلاقيت كودك بستگي دارد. حتما يادتان مي‌آيد يا مشاهده کرده‌ايد كه يك دختر بچه با عروسك خود نه همچون يك شيء بلكه مانند يك موجود زنده و واقعي برخورد مي‌كند، با او به خواب مي‌رود، به او غذا مي‌خوراند، تنبيهش مي‌كند و گاهي هم مي‌خندد.

پسريچه‌ها نيز به شيوه‌اي ديگر در قالب بازي، فنون كار را مي‌آموزند، آنها در برخي موارد، حرفه‌ها و مشاغل مختلف را تمرين مي‌كنند و به اين روش قدرت تخيل خود را پرورش مي‌دهند. كارشناسان توصيه مي‌كنند كه به هيچ وجه نبايد خيالپردازي‌هاي كودكان را سرزنش كرد، چون خلاقيت او محدود خواهد شد.

آنها براي يك كودك خلاق چنين ويژگيهايي را برشمردهاند: عادت به وارسى منابع مختلف، جسارت در گفتار زياد، طرح سوالهاي عجيب و غريب، كنجكاوي زياد براي سردرآوردن از امور، اشتياق به صحبت درباره كشفيات با ديگران، شور و نشاط و مشغوليتهاي شديد جسماني، دقت و توجه شديد در گوش دادن، مشاهده كردن يا انجام دادن كاري، با دقت و اشتياق به پيرامون خود نگرستن، توانايي ابداع بازيهاي جديد و تغيير در بازيها و قياس در صحبتهاي خود.

نكته: روان شناسان توصيه مي كنند هرگز كودك را به خاطر خيالپردازيهايش در بازي سرزنش نكنيد؛ چراكه مانع رشد تخيلات او مي شويد. كنجكاوي زياد براي سردرآوردن از امور، اشتياق به صحبت با ديگران، شور و نشاط از مهم ترين ويژگيهاي يك كودك خلاق است

دقت كنيد اهميت زماني كه كودك صرف بازي مي كند و ميزان لذتي كه از بازي كردن مي برد، صرفا وابسته به نوع و تعداد اسباب بازيهايش نيست؛ بلكه بازي كردن يك فعاليت مفرح و شاد است كه شامل افراد، اشيا و حرركات است. هر كاري؛ از پرتاب كردن حبابهاي كف صابون به طرف همدیگر تا آب پاشي در حمام يا استخر يا حتي تعقيب كردن همدیگر و دویدن دنبال هم در اتاق، مي تواند يك بازي خوب محسوب شود. اگر كودك 12 ماهه اي را ببينيد كه سرگرم بازي با يك جعبه مقوابي است، خواهيد فهميد كه عوامل موثر در بازي كودكان، چقدر وسيع و متنوع هستند.

زمان را درياييد!

آلبرت انيشتين هنگامی كه كودك بود، در تنبلي و بي نظمي شهره شهر بود، اما جرقه نبوغ اين دانشمند هنگام دريافت يك قطب نما كه پدرش در دوران نوجواني به او هديه داده بود، زده شد. وقتي كه او طرز كار قطب نما را مشاهده مي كرد، سعي مي كرد طرز كار آن را درك كند. او بعد از انجام اين كار بسيار شگفت زده شد. بنابر اين تصميم گرفت علت نیروهاي مختلف را درك كند.

زمان و انتخاب نوع سرگرمي براي كودكان از اهميت بسيار زيادي برخوردار است. با اين كه همه متخصصان تاكيد کرده اند كه بازي كردن كودكان نبايد توسط بزرگسالان رهبري شود، اما كنترل غيرمستقيم آن توسط والدين لازم است.

با اين همه بايد نهايت تلاش را براي فراهم كردن محيط مناسب براي بازي بچه ها كرد. اصلا تصور نكنيد كه بازي كودكان اتلاف زمان است. يك روان شناس معروف به نام آلفرد آدلر مي گويد كه هرگز نبايد به بازيها به عنوان روشي براي وقت كشي نگاه كرد. كودكان را نبايد از بازي منع كرد، درست به اين دليل كه مهم ترين كار و مشغله آنها در سنين پايين، بازي كردن است. كودك به وسيله بازي، مفاهيم همكاري، پيروي، شكست، قانون گرايي، پرورش قدرت تخيل و... را خواهد آموخت.

ركبي به گذشته...

در سنين خردسالي، كودكان به وسيله اشيايي رنگي يا وسايل صدا دار سرگرم مي شوند و به عبارت ديگر، آنها با روش خود و به شكل بازي با دنياي خارج ارتباط برقرار مي كنند. با افزايش سن كودكان، تنوع اسباب بازي و پيچيدگي وسايل بازي نيز بيشتري مي شود تا اين كه پا مي گذارند به مدرسه. در اين بخش از زندگي، واقعيت هاي زندگي، رنگ جدي تري به خود مي گيرند، اما بازي و شوق به انجام آن در كودكان دبستاني و حتي مقاطع بالاتر تا اندازه زيادي به چشم مي خورد. در خانه دوم يعني همان مدرسه، شيطنت هايي انجام مي شود كه هيچ گاه از ياد و خاطره پاك نمي شود. به طور مثال در زمستان هاي نه چندان دور و در فصل سرما، يكي از تفريح هاي بچه ها، از كار انداختن بخاري بود تا كلاس را به تعطيلي بكشاند، سركار گذاشتن معلم، انداختن آب مقطر به داخل بخاري، مسدود كردن دودكش، مزه پراكني، شكلك درآوردن و... گويي هنوز دانش آموزان، جدي بودن زندگي و كلاس درس را خوب نياموخته اند، اينها همگي دلایلي بود تا معلم مهربان، مهرش را براي زماني کوتاه کنار بگذارد و حسابي از كوره در برود.

اما حالا ديگر از آن شيطنت ها هم خبري نيست، اکنون دانش آموزان سر در گريبان خود فرو برده اند و يواشكي زير ميز براي هم پيامك و بلوتوث مي فرستند؛ بي هيچ هيچاني!

كودك شويم

حتما خيلي از كودك درون و مزايای آن شنیده ايد، آیا شما با كودك درونتان دوست هستيد؟ اصلا او را مي شناسيد؟ اصلا كودك درون چيست؟ كودك درون، آن بخش از وجود ماست كه دوست دارد كودكي كند؛ يعني اين كه درست مثل يك بچه سرزنده و پرهيجان باشد. كودك درون ماست كه ما را وا مي دارد شعر بگويم، شوخي كنيم، در هپروت تخيلاتمان سر كنيم و بچه بازي دربياوريم. كودك درون ماست كه قهر مي كند. بياييد كودك درونتان را كمی پرورش دهيد؛ اگر دغدغه رهايي از وضعيت كنوني خود را داريد يا مي خواهيد براي مدت زماني آزادي، رضاييت يا صفا و آرامش داشته باشيد، شما هم كودك شويد و گاهي در بازي بچه هايتان شركت

کنید. این مساله موجب خواهد شد که بهتر کودکان خود را بشناسید، به علایق و حساسیت‌های آنها پی ببرید.

به یاد داشته باشید دیگر اینجا شما رئیس نیستید، اصلا هم تلاش نفرمایید تا روند بازی را کنترل کنید. شما در اینجا تنها یک همبازی هستید. به کودکان اجازه دهید تا با اندیشه و توان خود، نوع بازی را انتخاب و شکل آن را مدیریت کنند.

دوباره به کودکی برگردیم، چون «خیلی زود دیر می‌شود!« از پشت رایانه خود برخیزید؛ باور کنید که زندگی هم‌اکنون ما نیز یک بازی است، اما جدی و تا اندازه بسیار زیاد ملال‌آور.

فاطمه حامدی‌خواه / جام‌جم